

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชีวิต

Buddhist Teaching for Economic Stability in Life

Received: June 18, 2021
Revised: September 10, 2021
Accepted: September 11, 2021

อัจฉรา วิเศษวร¹ และ สุวัฒน์ รักขันโท²
Atchara Visasvora and Suwatsan Rakhanto
(atcharav@yahoo.co.uk and noonsuwat@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายให้เห็นถึงความสำคัญในการใช้หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในการสร้างความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นหลักธรรมหรือหลักคำสอน ที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนารถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้น้อมนำมาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตนและการทรงงาน ซึ่งพระองค์ท่านทรงนำมาเผยแพร่เป็นหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ทุกคนรู้จักกันดี

จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 หลายบริษัทต้องปิดกิจการ หลายคนต้องตกงาน เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง จากที่ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สินเดิมอยู่แล้ว ยิ่งเพิ่มพูนปัญหาทางการเงินให้หนักขึ้นไปอีก บางรายเมื่อหาทางออกไม่ได้ถึงกับฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาด้านหนี้สิน ส่วนพนักงานที่เคยมีรายได้ประจำก็ต้องเผชิญกับรายได้ที่ขาดหายไปจากการตกงาน ต้องพยายามปรับตัวเพื่อหารายได้เข้ามาเลี้ยงครอบครัว บางรายที่ไม่เคยมีเงินออมหรือมีน้อยก็จะเดือดร้อนมากกว่ารายที่มีเงินออมและรู้จักประหยัด บางรายต้องไปกู้หนี้ยืมสิน ยิ่งเป็นการก่อปัญหา และเพิ่มภาระดอกเบี้ยซึ่งผู้ให้กู้จะคิดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก ยิ่งถ้าเป็นการกู้นอกระบบ ดอกเบี้ยยิ่งสูง ปัญหายิ่งหนัก ส่งผลให้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของประเทศที่ย่ำแย่ และมีหนี้สูงอยู่แล้ว ให้ยิ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอีก

¹ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะให้บทความนี้ ได้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป โดยใช้หลักธรรมสอนของพระพุทธองค์ และหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เพื่อให้ชีวิตมีความสุข ความพอใจ พอสมควร ไม่เดือดร้อน ไม่เป็นหนี้เป็นสิน มีเงินทองเหลือเก็บไว้ใช้ยามจำเป็น และในยามเข้าสู่วัยชราแม้จะไม่มากมาย แต่ก็พอเพียงกับตน

คำสำคัญ: หลักคำสอนทางพุทธศาสนา, เศรษฐกิจ, ความมั่นคงในชีวิต

Abstract

This article aims to highlight the importance of applying the teachings of the Lord Buddha to create satisfaction with what we have, and not to be extravagant. This, principle or Buddhist doctrine, is adopted by His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, the reign of King Rama IX, as a principle in his conduct and work and kindly educated his people as Sufficiency Economy that is well known to everyone.

The current economic situation has been severely affected due to the COVID-19 pandemic. Many people have lost their jobs, due to companies closing or downsizing, leaving most of them with problems in servicing their existing debts. The more difficult the financial problems faced, the more extreme actions are taken to resolve the issue. Some people, when they are unable to find a solution, even resort to killing themselves. Employees who used to have regular incomes, are suddenly faced with the loss of this, due to unexpectedly having become unemployed. Many adjust by trying to find alternative income in order to feed the family, but most are unsuccessful in doing so. Some people who have never had savings, or have too little savings, inevitably suffer more than those who knew how to save and thus, have sufficient savings. Some people are forced to borrow money at unfavourable, high interest rates, which escalates their problems even

further, by ultimately increasing their long term financial burden. In the case of an informal, unsecured loan, the interest rate will be even higher, thus creating significantly more serious problems. This has caused the country's already high household debt problem to continue to rise.

The author therefore wishes to provide this article to the general public in the hope that it will prove to be beneficial to them as a means of understanding and applying the teachings of the Buddha and the principles of sufficiency economy to adapt to lead a contented life, moderately satisfied, without trouble and not in debt, where there will be money left over for use in times of need and when entering old age.

Keywords: Buddhist Teaching, Economic, Stability in Life

บทนำ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยเผยแพร่ข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ว่า หนี้สินครัวเรือนไทยปี 2563 สูงสุดในรอบ 18 ปีทะลุ 14 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น 89.3% ต่อจีดีพี และคาดว่าในปี 2564 หนี้สินครัวเรือนจะเพิ่มเป็น 90.5 – 92.0% ต่อจีดีพี อันเป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำต่อเนื่องมาอย่างยาวนานจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ที่เริ่มมาตั้งแต่ปลายปี 2562 และยังไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างเด็ดขาด หลายกิจการต้องปิดตัว พนักงานตกงาน ขาดรายได้ประจำ ไม่มีค่าล่วงเวลา กระทบกับรายได้รวม ทำให้สถานะการเงินของครัวเรือนบางกลุ่มย่ำแย่ลง เงินทองไม่พอใช้ ที่สำคัญไม่สามารถชำระหนี้สินได้ ระดับหนี้เสียเพิ่มสูงขึ้นสวนทางกับภาวะเศรษฐกิจที่ปรับตัวลง หลายครอบครัวต้องก่อหนี้ยืมสินก้อนใหม่เพิ่มเติม เพื่อมาใช้ในครอบครัว เป็นเหตุให้หนี้ครัวเรือนขยับสูงขึ้นไปอีก เป็นวังวนไม่รู้จบ

ด้านความสามารถในการชำระหนี้สินของลูกค้าหนี้ครัวเรือนหลายกลุ่ม เริ่มถดถอย จนถึงขั้นผิดนัดชำระหนี้จากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำตามที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าพิจารณาหนี้ครัวเรือนว่าเป็นการกู้เพื่อนำเงินมาใช้ในกิจการในครัวเรือน และผู้กู้ที่กู้เงินเพื่อซื้อสินทรัพย์อื่น เช่น บ้าน

รถยนต์ จะเห็นได้ชัดว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำแบบนี้ ประกอบกับรายได้ที่เคยหาได้กลับมีความไม่แน่นอน ค่าครองชีพและภาระหนี้เพิ่มเร็วกว่ารายได้ ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง และบางรายอาจถึงขั้นผิดนัดชำระหนี้ เป็นปัญหาหนี้เสียในระบบต่อไป

ส่วนด้านการออมที่อยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลง ทักษะความรู้ด้านการออมของคนไทยยังไม่มากพอ ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับการออมของภาคครัวเรือนไทย เมื่อไตรมาส 3/2561 พบว่าประชากร 5.8 ล้านครัวเรือน หรือ 27.1% ไม่มีเงินออม และครัวเรือนที่มีเงินออมมีประมาณ 15.7 ล้านครัวเรือน หรือ 72.9% โดยคนไทยมีพฤติกรรมใช้ก่อนออม 38.9%, ออมก่อนใช้ 22.6% และพฤติกรรมการออมที่ไม่แน่นอน 38.5%

ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาเรื่องหนี้สินของแต่ละครอบครัวเล็ก ๆ ที่ปัจจุบันกลายเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ จึงได้รวบรวมหลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนามาใช้ โดยเฉพาะเมื่อเศรษฐกิจเป็นขาลงเช่นในปัจจุบัน เงินทองฝืดเคือง ให้ทุกคนสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างพอเพียง พอใจในความเป็นอยู่ของตน มีความสุขตามอัตภาพ ไม่ทุกข์ใจ ไม่ก่อหนี้ ไม่สร้างปัญหาให้แก่ตนเอง และครอบครัว

หนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาระดับชาติ

จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ระบุว่าตัวเลขหนี้สินภาคครัวเรือนปี 2563 อยู่ที่ 14 ล้านล้านบาท คิดเป็น 89.3% ของ GDP ตามคำนิยามของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กล่าวว่า หนี้ครัวเรือน หมายถึง เงินให้กู้ยืมที่สถาบันการเงินให้แก่บุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ ซึ่งบุคคลธรรมดาอาจนำเงินไปใช้เพื่อการใช้จ่ายใช้สอยต่าง ๆ หรือเพื่อประกอบธุรกิจ โดยข้อมูลหนี้ครัวเรือนจะครอบคลุมเฉพาะเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินที่ ธปท. เก็บข้อมูลได้ ดังนั้นหนี้ครัวเรือนในที่นี้จึงไม่ได้รวมหนี้นอกระบบเข้ามา ซึ่งถ้ารวมเข้ามาตัวเลขจะยิ่งสูงกว่านี้มาก

โดยทั่วไปแล้วหนี้ครัวเรือน หากอยู่ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจทางการเงิน จะช่วยสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจผ่านเงินกู้ยืมที่ครัวเรือนนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภคหรือประกอบธุรกิจต่าง ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตามหากหนี้ครัวเรือนอยู่

ในระดับสูงต่อเนื่องเป็นเวลานานจนไม่สอดคล้องกับระดับรายได้ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน จนเป็นปัญหาต่อครอบครัว และสถาบันการเงินที่ปล่อยกู้ได้ ผู้เขียนได้เล็งเห็นว่าหนี้ที่ปรับเพิ่มสูงมากของครัวเรือนในปัจจุบัน สามารถสร้างความทุกข์ใจและอาจก่อปัญหาครอบครัวตามมาแก่บุคคลและสร้างปัญหาแก่ชาติต่อไปได้

การออมในครัวเรือนเพื่อความมั่นคงของครอบครัว

จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติข้างต้นรายงานไว้ว่า คนส่วนใหญ่จะออมก็ต่อเมื่อเหลือจากค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง หลักการออมที่ถูกต้องนั้น จะต้องหักส่วนที่จะออมออกมาก่อน เหลือเท่าไรจึงจะนำไปแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ

ความสำคัญของการออมในครัวเรือน

1. เพื่อช่วยให้ครัวเรือนมีความมั่นคง เป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน เป็นการพัฒนาสมาชิกเป็นการสะสมทรัพย์สินให้สมาชิก และทำให้ผู้ออมมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีในอนาคต
2. ทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้น จากการนำเงินออมไปลงทุน เช่น ซื้อพันธบัตรของรัฐ ซื้อหุ้น ฝากเงินที่มีดอกเบี้ยทบต้น ลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ
3. ยกระดับมาตรฐานการครองชีพ เช่น นำเงินออมไปซื้อบ้าน รถยนต์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในบ้าน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นว่าการมีหนี้สินของแต่ละครอบครัวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องได้รับการดูแล เพราะระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการเป็นหนี้ โดยเฉพาะหนี้เพื่อการบริโภคนั้นช่วยกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้เพียงในระยะสั้น ขณะที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความมั่นคงยั่งยืนในระยะยาว เมื่อระดับหนี้ที่สูงเกินตัวเริ่มมุดไม่ให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอย กระทบต่อกำลังซื้อ และที่สำคัญในระดับปัจเจกบุคคล คนที่มีปัญหาหนี้สิน มักจะพะวักพะวน ยากที่จะทำงานได้เต็มศักยภาพนำไปสู่ปัญหาผลิตผลในระดับองค์กรธุรกิจและในระดับประเทศ

ดังนั้น ปัญหาหนี้ครัวเรือนจึงถือเป็นโจทย์ใหญ่ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธียุทธศาสตร์เพียงอย่างเดียว ทั้งมาตรการลดหนี้ ยืดระยะเวลาการชำระหนี้ หรือพักชำระหนี้ ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ปัญหาหนี้ครัวเรือนส่วนหนึ่งต้องแก้ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ทั้งการใช้จ่ายใช้สอยและการกัณฐ์นียมสินของคนไทยควบคู่กัน เมื่อตระหนักถึงความสำคัญของการใช้จ่ายเงินทองให้เพียงพอ สิ่งที่จะช่วยได้ดีที่สุด คือ “สติ” ในการยั้งคิด การระลึกรู้ได้ด้วยปัญญาว่า อะไรที่ควรจ่าย และอะไรที่ควรเก็บออม จะเห็นได้ว่ามีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้ทรงเมตตาสั่งสอนไว้หลายบทธรรม และมีคุณประโยชน์สำหรับยุคสมัยนี้ในภาวะที่เศรษฐกิจย่ำแย่ไปทั่วโลก

ซึ่งท่านพระสุชาติ อภิชาโต (จากแก่นธรรมคำสอน : 19 มีนาคม 2564) ได้เมตตา กล่าวเตือนสติพุทธศาสนิกชนว่า “คนฉลาด มีเงินเหลือเอาไว้เก็บ เอาไว้สร้างบุญ ส่วนคนโง่ บางทีเงินไม่เหลือก็ยังไม่ไปหยิบยืม กัณฐ์นียมสิน เพื่อนำไปใช้ตามความอยากต่างๆ แล้วมาสร้างความรุ่มร้อน สร้างความเครียดให้แก่จิตใจ.....” ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า อตตาทิ อตตโน นาโถ เป็นคำบาลี แปลว่า ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน ซึ่งตามหลัก อตตาทิ อตตโน นาโถ เป็นคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้บุคคลพึ่งตนเองให้ได้ แนวทางของระบบเศรษฐกิจพอเพียงก็ได้มุ่งเน้นให้พึ่งตนเองในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการสร้างฐานะและการเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามจำเป็น นอกจากเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้วจะต้องเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ด้วย การพึ่งตนเองในการทำมาหากิน ประหยัดอดออม นอกจากในระดับบุคคลแล้ว ยังมุ่งเน้นให้การพัฒนาประเทศชาติให้พึ่งตนเองในลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” อีกด้วย ซึ่งถ้าทุกคนปฏิบัติกันอย่างจริงจัง นอกจากจะได้ผลให้ตนเองรอดจากภัยเศรษฐกิจแล้ว สุดท้ายประเทศไทยก็จะรอดพ้นจากวิกฤตด้วย ดังที่ปรากฏในหมวดธรรมต่าง ๆ ดังนี้

ธรรมะหมวดแรก คือ หลักสันโดษ

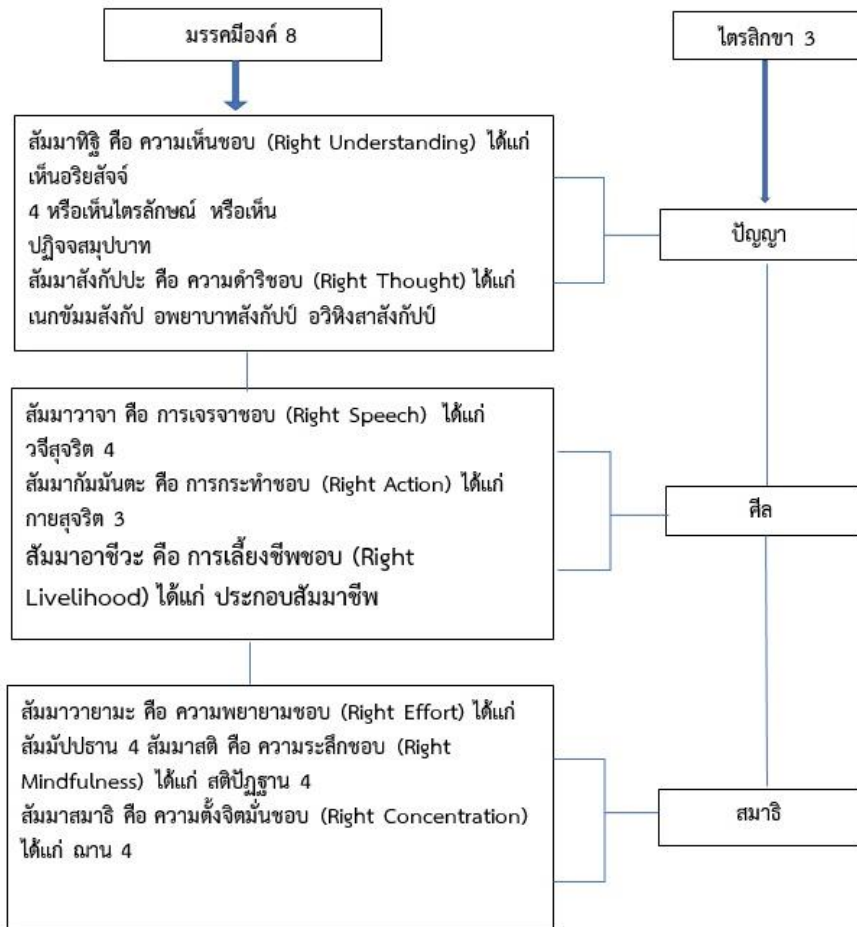
ปัญญา ตรีบวรสมบัติ, Certified Financial Planner-CFP บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวง กล่าวถึง การประหยัดและรู้จักอดออมไว้ โดยมองหลักธรรมที่บุคคลควรมี นั่นคือ สันโดษ ซึ่งคำว่า “สันโดษ” เป็นภาษาบาลี คือ สนตุฎฐี แปลว่า ยินดี ชอบใจ พอใจ อิ่มใจ สุขใจกับสิ่งของของตนเอง ยินดีกับสิ่งที่เป็นของตน ยินดีในสิ่งที่มีอยู่ ยินดีด้วยใจที่มั่นคง และยังหมายถึงการยินดีในสิ่งที่ตนหามาได้โดยสุจริต หรือ โดยชอบธรรม มี 3 อย่าง ได้แก่ ยถาลาภสันโดษ คือยินดีตามที่ได้มาด้วยความเพียรของตน ยถาผลสันโดษ คือยินดีตามกำลังที่ได้ทำเต็มศักยภาพแล้ว และ ยถาสารูปสันโดษ คือ ยินดีตามที่เหมาะสมกับตน

เรื่องสนโดชนี้ เป็นเรื่องหนึ่งที่มีผู้เข้าใจผิดกันมาก เข้าใจกันว่าสนโดช คือ โดดเดี่ยว ทำให้ยากจน ทำให้เกียจคร้าน ชัดขวางความเจริญทางเศรษฐกิจ ขอให้เรามาศึกษากันต่อไปว่าความเข้าใจของบางคนนั้นเป็นจริงหรือไม่ หลักสนโดชนี้ มุ่งให้บุคคลพึงพอใจในสิ่งของหรือทรัพย์สินที่ตนเองได้มา และใช้จ่ายในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ให้บุคคลรู้จักประมาณ ได้แก่ การประหยัดและรู้จักออม ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย โปร่งใส และไม่เบียดเบียนบุคคลอื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ความหมายโดยย่อคือ ให้รู้จักพอ รู้จักประมาณนั่นเอง ซึ่งเป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่ทุกคนควรน้อมมาปฏิบัติ

หลักธรรมที่สอง คือ มัชฌิมาปฏิปทา ทางสายพอเพียง

จากพระไตรปิฎกเล่มที่ 4 พระวินัยปิฎกเล่มที่ 4 มหาวรรค กล่าวถึงมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายพอเพียงไว้ว่า ถ้าพูดถึงความร่ำรวยแล้ว เชื่อว่าทุกคนก็อยากร่ำรวยเงินทองด้วยกันทั้งนั้น แต่บุคคลจะรวยหรือจน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเขามีทรัพย์สินเงินทองเท่าไร แต่อยู่ที่เขาจะ “พอ” เมื่อไหร่ คนบางคนมีทรัพย์สินเป็นพันล้านแต่ก็ยังไม่พอ ขณะที่บางคนมีเงินเพียงน้อยนิดยังสามารถแบ่งมาทำบุญให้คนที่ขัดสนกว่าได้อีก

พระธรรมไตรปิฎกได้กล่าวเรื่อง มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายพอเพียง คือไม่สุดโต่งไปด้านใดด้านหนึ่งเอาไว้ว่า คือทางหลักแห่งความถูกต้อง พอดี พอประมาณ พระพุทธเจ้าทรงกำหนดหลักทางสายพอเพียงนี้ไว้ชัดเจน ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 หรือสรุปแบบย่อลงมาได้แก่ ไตรสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง มัชฌิมาปฏิปทา เป็นทางสายที่มีความสมดุล รู้จักความพอดี ความรู้จักความพอประมาณ แต่ไม่ใช่เป็นการบวกกันหารสอง เช่น ปกติกินเหล้า 10 แก้ว ถ้ายึดหลักทางสายกลางก็กิน 5 แก้ว อย่างนี้ไม่ใช่ คือต้องตั้งอยู่บนความถูกต้องด้วย สรุปว่าความพอดีที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา ต้องประกอบด้วย มรรคมีองค์ 8 หรือมีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้วย ดังที่แสดงให้เห็นในแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 มัชฌิมาปฏิปทา ทางสายพอเพียง

หลักธรรมที่สาม คือ ทิฏฐธัมมิกัตถะหรือหัวใจเศรษฐี

หลักธรรมนี้ปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่มที่ 23 ข้อ 54 หน้า 340 และพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) หลักธรรมนี้เป็นที่กล่าวขวัญว่าเป็น *หัวใจเศรษฐี* เลยทีเดียว ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ประการที่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบันทันที เห็นผลจริง มีความสุขในชาตินี้ เป็นเศรษฐีได้เลย ให้จำ 4 คำสั้นๆ ให้ขึ้นใจ นั่นคือ “อุ อา กะ สะ” หลักธรรมที่ทำแล้ว จะเกิดอานิสงส์มากมาย เช่น เกิดความมั่งคั่ง มีทรัพย์สินเงินทอง อย่างที่หลายคนปรารถนา มีญาติและมิตรสหายรักใคร่ ชีวิตมั่นคง มีความสุข ใครปฏิบัติก่อน รวยก่อน สำเร็จก่อน มีดังนี้

1. ภูฏานสัมปทา คือ การหาทรัพย์เป็น มีความขยันหมั่นเพียร มี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา หรือเรียกว่าอิทธิบาท 4 ในการประกอบสัมมาชีพ ไม่เกียจคร้านการทำงาน มีสติปัญญา มีความรู้ในสิ่งที่ทำ ใส่ใจในอาชีพการงาน รักในอาชีพของตน หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เป็นผู้มีความรู้ดี ย่อมมีปัญหาในการหาทรัพย์ได้

2. อารักขสัมปทา คือ เก็บรักษาทรัพย์เป็น ต้องสร้างนิสัย “แบ่งออม ก่อนใช้” เสมอคือต้องเก็บก่อน เหลือเท่าไรก็ใช้เท่านั้น ไม่ใช่มีรายได้เท่าไรใช้หมด ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น หาเท่าไรก็ไม่มีทางพอใช้ อย่าคิดว่าเงินน้อย รายได้น้อย แล้วไม่ต้องเก็บ วิธีการเก็บก่อนใช้นี้จะทำให้เรารู้จักใช้เงิน รู้จักวางแผนว่าเงินที่เหลือจากการออมนี้อะไรควรจ่ายก่อน อะไรควรจ่ายทีหลัง การเก็บก็ต้องมีปัญหาในการเก็บไม่ให้ถูกลักขโมย หรือควรจะนำเงินที่ออมได้นี้ไปลงทุนอย่างปลอดภัยให้มีดอกผลงอกเงยขึ้นมา

3. กัลยาณมิตร คือ การคบคนดีเป็นเพื่อน ไม่คบคนชั่ว มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป ตั้งตนเป็นคนดีคบหาคนที่ดี จากนักพูดระดับโลก Jim Rohn ที่กล่าวถึง Law of Average ว่า บุคลิกนิสัยของบุคคลใดๆจะเป็นส่วนเฉลี่ยของบุคคลที่คลุกคลีมากที่สุดรอบกายของบุคคลนั้น 5 คน (You're the Average of Five People You Spend the Most Time With) ดังนั้น ถ้ารอบกายเรามีแต่คนดี ก็เชื่อได้ว่าเราจะเป็นคนดีเช่นเดียวกัน ซึ่งการมีมิตรสหายที่ดีก็ย่อมชักชวนกันทำแต่สิ่งดี

4. สมชีวิตา คือ ใช้ทรัพย์เป็น อยู่อย่างพอเพียง รู้จักใช้ทรัพย์ให้เหมาะกับกำลังทรัพย์ที่มีของตน ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักประมาณตน ถ้ามีเงินน้อย ก็ใช้น้อย ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้ให้มีภาระเพิ่ม ต้องคิดเสมอว่า รายได้ของเราต้องมากกว่ารายจ่ายเสมอ ถ้ารายได้น้อยก็ต้องจ่ายให้น้อยกว่า ไม่ใช่เห็นว่าเห็นคนอื่นมีอะไร แล้วเราก็ต้องมีอย่างเขาบ้าง จำไว้ว่าไม่ต้องอวดรวย

หลักธรรม หัวใจเศรษฐกิจ ที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล นานกว่า 2,600 ปีแล้ว และยังสามารถใช้ได้ดีจนถึงปัจจุบัน เมื่อปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 ข้อ ประโยชน์จะเกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้บุคคลนั้นมีสติปัญญาใน การหาทรัพย์ การออม การใช้จ่ายทรัพย์ ไม่ใช้จ่ายเกินกว่าที่ทำได้ ย่อมต้องเป็นเศรษฐกิจในเร็ววันอย่างแน่นอน ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า “ขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง”

หลักการสุดท้าย คือ หลักโภคะภาค 4

จากพระไตรปิฎก เล่มที่ 11 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค มีเนื้อความจากพระไตรปิฎกดังนี้ บัณฑิตรู้แจ้งมิตร 4 จำพวก คือ มิตรมีอุปการะ มิตรร่วมทุกข์ ร่วมสุข มิตรแนะนำประโยชน์ มิตรมีความรักใคร่ ว่าเป็นมิตรแท้ จึงพึงเข้าไปนั่งใกล้โดยเคารพ เหมือนมารดากับบุตร บัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมรุ่งโรจน์ส่องสว่างดังไฟ เมื่อบุคคลอ้อมโอบ โอบล้อมเหมือนแมลงผึ้งผนวกรัง โอบล้อมบัตถิยอมถึงความสังสม ดุจจอมปลวกอันตัวปลวกก่อขึ้น

ฉะนั้น คฤหัสถ์ในตระกูลผู้สามารถ เมื่อสะสมโภคสมบัติได้แล้ว พระพุทธองค์ทรงสอนให้บุคคลสมควรแบ่งทรัพย์สินออกเป็น 4 ส่วน เพื่อชีวิตที่ไม่ขัดสนทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต หลักการง่าย ๆ คือ นำรายได้ที่ได้มา แบ่งออกเป็น 4 ส่วนเท่า ๆ กัน หรือส่วนละ 25% ดังนี้

ส่วนที่ 1 ให้แบ่ง 25% ของเงินที่หาได้ เพื่อดูแลตนและคนที่ควรบำรุง เช่น สามเณร ภรรยา บุตร หลาน บุพการี และไว้ทำประโยชน์ เช่น ทำบุญ ทำทาน ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป

ส่วนที่ 2 และ 3 ให้แบ่งรวมกัน 50% ของเงินที่หาได้ เพื่อลงทุนประกอบการงาน ลงทุนในกิจการที่ชำนาญหรือลงทุนให้เกิดดอกผล เช่น ลงทุนในแหล่งที่มีดอกเบี้ยยและลงทุนแบบดอกเบี้ยยทบต้น (คือการนำดอกผลที่ได้นำไปลงทุนต่อ) เป็นต้น

ส่วนสุดท้าย หรือ 25% สุดท้ายของเงินที่หาได้ ส่วนสุดท้ายนี้ ท่านให้กันไว้เพื่อเป็นเงินฉุกเฉินยามจำเป็นในกรณีเกิดสิ่งที่ไม่คาดคิด เงินส่วนนี้เราจะไม่แตะต้องเลยจนกว่าจะเกิดเหตุฉุกเฉินจริงๆ เช่น เจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ ซึ่งอาจเป็นการนำเงินส่วนนี้ไปซื้อประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแม้แต่ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าก็ยังให้ความสำคัญกับการออมเป็นอย่างยิ่ง คือพระองค์สอนให้เราใช้จ่ายส่วนตัวโดยรวมค่าใช้จ่ายของครอบครัว ค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ และเงินทำบุญไว้แค่ 25% ของเงินที่หาได้เท่านั้น ที่เหลือ 75% ของเงินที่หาได้ ท่านให้นำไปลงทุน และออมไว้ในที่ปลอดภัย และที่มีดอกเบี้ยยออกเงยต่อไป

เราอยู่ในยุคนี้ ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจฝืดเคือง มีความไม่แน่นอนเรื่องของอาชีพและรายได้ ยิ่งต้องให้ความสำคัญเรื่องของการออม ให้ความสำคัญกับการเก็บก่อนการจ่ายเงิน ลองคิดดูว่าหากทุกเดือนเราใช้เงินแค่ 25% ของรายได้ แปลว่าเราออมไว้ถึง 75% ของรายได้ ถึงแม้จะเริ่มจากเงินเพียงน้อยนิด ถ้าเราทำได้ทุก ๆ เดือน คิดดูว่าในหนึ่งปีเงินเก็บเราจะเพิ่มพูนมากมายขนาดไหน แล้วถ้าเราต้องตกงาน เราก็ยังสามารถอยู่ได้อีกเป็นระยะเวลาานพอสมควร ไม่เดือดร้อน ไม่เครียด ไม่ทุกข์

สรุป

แนวทางคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้เกิดความมั่นคงของชีวิต พระองค์ทรงเน้นเรื่องทางสายกลาง สมถะ เหมาะสมแก่ฐานะ พอดี พอเพียง มนุษย์แค่ต้องการกินข้าววันละ 3 มื้อ ที่นอนอบอุ่น และปลอดภัย ไม่จำเป็นต้องฟุ้งเฟ้อ ทำอะไรเกินตัว ลดกิเลสตัณหาที่ทำให้เราต้องทนทุกข์ ก่อความเครียดในใจเพียงเพื่อสนองกิเลสตัณหา และถึงแม้มีเงินทองแล้วก็ยังไม่มีความสุขอยู่ดี เพราะความอยากไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้เราต้องวิ่งตามความอยากอยู่ตลอดเวลา

แต่ในทางกลับกันถ้าเราหันมาเดินทางสายพอดีตามคำสอนของพระพุทธองค์ ได้แก้สันโดษ และมีสมาธิปฏิบัติ ทานข้าวก็แค่พอดีพออิ่ม ออกกำลังกายแบบพอดี ไม่มากไม่น้อย เจริญสติสมาธิอยู่เสมอ ปฏิบัติตามหลักหัวใจเศรษฐกิจ ชยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพการงาน คบมิตรที่ดี เป็นคนดี มีน้ำใจ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งมาเก็บรักษาอย่างชาญฉลาด นำไปลงทุนในแหล่งที่ปลอดภัย ได้ผลตอบแทนที่ทำให้ทรัพย์สินงอกเงย เช่นลงทุนที่ได้ดอกเบี้ยทบต้น (Compound Interest) ดังที่ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ดอกเบี้ยทบต้น คือสิ่งมหัศจรรย์ของโลกสิ่งที 8 : คนที่เข้าใจมัน ก็จะได้รับมัน ใครที่ไม่เข้าใจ ก็จะทำให้เสียมันไป (Compound Interest is the eighth wonder of the world. He who understands it, earns it. He who doesn't, pays it)”

ผู้เขียนเชื่อว่าหลักธรรมข้างต้นสามารถนำไปเลือกปฏิบัติให้พอเหมาะกับตนเองได้อย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าผลลัพธ์อาจจะไม่ทำให้มีทรัพย์สินเงินทองเป็นร้อยล้าน พันล้าน แต่อย่างน้อยก็มีเพียงพอที่จะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่มีหนี้ ไม่มีทุกข์ เป็นหลักธรรมที่ทำแล้วมีอย่างเพียงพอ และพอเพียงที่สามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม ต้องลองนำไปปฏิบัติแล้วจะเห็นผล

รายการอ้างอิง

บัญชา ตรีบรรสมบัติ. (2563). *Certified Financial Planner-CFP บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม บัวหลวง*. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก <https://mgronline.com/mutualfund/detail/9630000000233>

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2536). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย
ปาฏิกวรรค. สืบค้น 10 มิถุนายน 2564, จาก [http://www.geocities.ws/tmchote/
tpd-mcu/](http://www.geocities.ws/tmchote/tpd-mcu/)
- “_____”. (2536). พระไตรปิฎกเล่มที่ 4 พระวินัยปิฎกเล่มที่ 4 มหาวรรค. สืบค้น 10
มิถุนายน 2564, จาก <http://www.geocities.ws/tmchote/tpd-mcu/>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2558). พระธรรมปิฎก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับ
ประมวลธรรม. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก [https://www.watnyanaves.net/
uploads/File/books/pdf/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf](https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf)
- ภารกิจแก่นักคนไทย. (2561). ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้น 10 มิถุนายน 2564, จาก
<https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256302BOTPeople.aspx>